

ЗАКОН ЗА ФИНАНСОВОТО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР

Обн. ДВ. бр.21 от 10 Март 2006г.

Глава първа. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Този закон урежда обхвата и осъществяването на финансовото управление и контрол, както и принципите и изискванията към системите за финансово управление и контрол в организациите от публичния сектор.

Чл. 2. (1) Разпоредбите на закона се прилагат в организациите от публичния сектор.

(2) По смисъла на този закон организации от публичния сектор са:

1. организациите, разпореждащи се със средства от държавния бюджет;
2. организациите, разпореждащи се с извънбюджетни средства;
3. организациите, разпореждащи се със средства от общинските бюджети и фондове;
4. организациите, разпореждащи се със самостоятелни и/или автономни бюджети, включително Националния осигурителен институт и Националната здравноосигурителна каса;
5. организациите, разпореждащи се със средства, гарантирани от Република България;
6. организациите, разпореждащи се със средства по фондове и програми от Европейския съюз;
7. търговските дружества по чл. 61 от Търговския закон и държавните предприятия по чл. 62, ал. 3 от Търговския закон;
8. други организации, разпореждащи се с публични средства по силата на нормативен акт.

Чл. 3. (1) Ръководителите на организациите по чл. 2 отговарят за осъществяване на финансовото управление и контрол във всички ръководени от тях структури, програми, дейности и процеси при спазване на принципите за законосъобразност, добро финансово управление и прозрачност.

(2) Ръководителите на всяко ниво в организациите по чл. 2 отговарят и се отчетат пред горестоящия ръководител за своята дейност по отношение на финансовото управление и контрол в структурите и звената, които ръководят.

Чл. 4. (1) Ръководителите на организациите по чл. 2 отговарят за определяне на целите на организациите, идентифициране на рисковете за постигането им и за въвеждане на адекватни и ефективни системи за финансово управление и контрол в съответствие с изискванията на този закон.

(2) Ръководителите на структури и звена, които изпълняват функциите на разплащателни, управляващи или междинни органи по фондове на Европейския съюз, отговарят за осигуряване на адекватни и ефективни системи за финансово управление и контрол в съответствие с изискванията на този закон и приложимите актове на Европейския съюз.

Чл. 5. (1) Финансовото управление и контрол в публичния сектор е цялостен процес, интегриран в дейността на организациите по чл. 2 и осъществяван от ръководството и служителите им.

(2) Финансовото управление и контрол се осъществяват чрез системи за финансово управление и контрол, включващи политики и процедури, въведени от ръководството на организациите по чл. 2, с цел да се осигури разумна увереност, че целите на организациите са постигнати чрез:

1. съответствие със законодателството, вътрешните актове и договори;
2. надеждност и всеобхватност на финансовата и оперативната информация;
3. икономичност, ефективност и ефикасност на дейностите;
4. опазване на активите и информацията.

Глава втора. УПРАВЛЕНСКА ОТГОВОРНОСТ

Чл. 6. (1) Ръководителите на организациите по чл. 2 отговарят за постигане целите на организациите, като управляват публичните средства по законосъобразен, икономичен, ефикасен и ефективен начин.

(2) При изпълнение на програми и проекти, включващи повече от една организация и/или структура от публичния сектор, съответните ръководители се споразумяват в писмена форма за обхвата на управленската отговорност, която всеки от тях носи.

Чл. 7. (1) Ръководителите на организациите по чл. 2 отговарят за:

1. определянето на целите на организациите, които ръководят разработването и прилагането на стратегически планове, планове за действие и програми за достигане на поставените цели;
2. идентифицирането, оценката и управлението на рисковете, застрашаващи постигането на целите на организациите;
3. планирането, управлението и отчитането на публичните средства с оглед постигане на целите на организациите;
4. спазването на принципите за добро финансово управление и прозрачност на публичните средства, както и за законосъобразното им управление и разходване;
5. ефективното управление на персонала и поддържането нивото на компетентността му;
6. съхранението и опазването на активите и информацията от погиване, кражба, непозволен достъп и злоупотреба;
7. създаването на подходяща организационна структура с цел ефективно

изпълнение на задълженията;

8. разделянето на отговорностите по вземане на решение, осъществяване на контрол и изпълнение;

9. осигуряването на пълно, вярно, точно и своевременно осчетоводяване на всички операции;

10. осигуряването на функцията по вътрешен одит в съответствие с действащото законодателство;

11. наблюдението и актуализирането на системите за финансово управление и контрол и предприемането на мерки за подобряването им в изпълнение на препоръки от вътрешния одит и други проверки;

12. документирането на всички операции и действия и осигуряването на проследимост на процесите в организациите;

13. въвеждането на антикорупционни процедури;

14. отчетността и докладването за състоянието на системите за финансово управление и контрол;

15. въвеждането на вътрешни правила за финансово управление и контрол с административен акт или система от актове;

16. създаването на условия за законосъобразно и целесъобразно управление, адекватно и етично поведение на персонала в организациите.

(2) Ръководителите на организациите по чл. 2 прилагат указанията за осъществяване на управленската отговорност, издадени от министъра на финансите във връзка с ал. 1, както и указанията, издадени от горестоящия им ръководител.

Чл. 8. (1) Ръководителите на организациите по чл. 2, ал. 2, т. 1 - 6, с изключение на Висшия съдебен съвет и Сметната палата, представят информация на министъра на финансите за функционирането, адекватността, ефикасността и ефективността на системите за финансово управление и контрол в организациите.

(2) Формата, съдържанието, редът и сроковете за представяне на информацията по ал. 1 се определят с наредба, приета от Министерския съвет.

Чл. 9. (1) Ръководителите по чл. 2, ал. 2 могат да делегират правомощията си по този закон на други длъжностни лица от ръководената от тях организация, като в тези случаи определят конкретните им права и задължения.

(2) Делегирането по ал. 1 не освобождава ръководителя от отговорност за изпълнението на делегираните правомощия.

Глава трета.

ЕЛЕМЕНТИ НА ФИНАНСОВОТО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ

Чл. 10. (1) Ръководителите на организациите по чл. 2 осъществяват финансовото управление и контрол чрез следните взаимносвързани елементи:

1. контролна среда;
2. управление на риска;
3. контролни дейности;

4. информация и комуникация;

5. мониторинг.

(2) Ръководителите на всяко ниво в организациите по чл. 2 осигуряват изграждането, развитието и функционирането на елементите на финансовото управление и контрол в съответствие със спецификата на организацията.

(3) Министърът на финансите издава методически насоки по елементите на финансовото управление и контрол по ал. 1.

Чл. 11. (1) Ръководителите на организациите по чл. 2 отговарят за изграждането, състоянието и подобряването на контролната среда.

(2) Контролната среда включва:

1. личната почтеност и професионална етика на ръководството и персонала на организацията;

2. управленската философия и стил на работа;

3. организационната структура, осигуряваща разделение на отговорностите, йерархичност и ясни правила, права, задължения и нива на докладване;

4. политиките и практиките по управление на човешките ресурси;

5. компетентността на персонала.

Чл. 12. (1) Ръководителите на организациите по чл. 2 отговарят за управлението на рисковете.

(2) Управлението на риска включва идентифициране, оценяване и контролиране на потенциални събития или ситуации, които могат да повлияят негативно върху постигане целите на организацията, и е предназначено да даде разумна увереност, че целите ще бъдат постигнати.

(3) За изпълнение на дейностите по ал. 1 и 2 ръководителите утвърждават стратегия, която се актуализира на всеки три години или при настъпване на съществени промени в рисковата среда. Контролните дейности, целящи намаляването на риска, се анализират и актуализират най-малко веднъж годишно.

(4) Ръководителите на организациите по чл. 2 организират, документират и докладват пред компетентните органи предприетите мерки за предотвратяване риска от измами и нередности, засягащи финансовите интереси на Европейските общности.

Чл. 13. (1) Ръководителите на организациите по чл. 2 въвеждат контролни дейности, включващи писмени политики и процедури, създадени да дават разумна увереност, че рисковете са ограничени в допустимите граници, определени в процеса на управление на риска.

(2) Контролните дейности трябва да са адекватни и разходите за осъществяването им не трябва да превишават очакваните от тях ползи.

(3) Ръководителите създават и прилагат контролни дейности, които включват най-малко:

1. процедури за разрешаване и одобряване;

2. разделяне на отговорностите по начин, който не позволява един служител едновременно да има отговорност по одобряване, изпълнение, осчетоводяване и контрол;

3. система за двоен подпис, която не разрешава поемането на финансово задължение или извършване на плащане без подписите на ръководителя на организацията по чл. 2 и лицето, отговорно за счетоводните записвания;

4. правила за достъп до активите и информацията;

5. предварителен контрол за законосъобразност, който може да се извършва от назначени за целта финансови контрольори или други лица, определени от ръководителя на организацията;

6. процедури за пълно, вярно, точно и своевременно осчетоводяване на всички операции;

7. докладване и проверка на дейностите - оценка на ефикасността и ефективността на операциите;

8. процедури за наблюдение;

9. правила за управление на човешките ресурси;

10. правила за документиране на всички операции и действия, свързани с дейността на организацията.

(4) Редът и начинът за осъществяване на предварителния контрол се определят от ръководителите на организациите по чл. 2 в съответствие с указанията на министъра на финансите.

Чл. 14. Ръководителите на организациите по чл. 2 изграждат и прилагат информационни и комуникационни системи, които осигуряват:

1. идентифициране, събиране и разпространяване в подходяща форма и срокове на надеждна и достоверна информация, която да позволява на всяко длъжностно лице да поеме определена отговорност;

2. ефективна комуникация, която да протича по хоризонтала и вертикала до всички йерархични нива на организацията;

3. изграждане на подходяща информационна система за управление на организацията с цел свеждане до знанието на всички служители на ясни и точни указания и разпореждания по отношение на ролята и отговорностите им във връзка с финансовото управление и контрол;

4. прилагане на система за документиране и документооборот, съдържаща правила за съставяне, оформяне, движение, използване и архивиране на документите;

5. документиране на всички операции, процеси и трансакции с цел осигуряване на адекватна одитна пътека за проследимост и наблюдение;

6. изграждане на ефективна и навременна система за отчетност, включваща: нива и срокове за докладване; видове отчети, които се представят на ръководството; форми на докладване при откриване на грешки, нередности, неправилна употреба, измами или злоупотреба.

Чл. 15. (1) Ръководителите на организациите по чл. 2 изграждат система за мониторинг на финансовото управление и контрол с цел да се оцени адекватното му функциониране и да се гарантира навременното му актуализиране при промени в условията.

(2) Системата по ал. 1 включва текущо наблюдение, самооценка и вътрешен одит.

Глава четвърта.

КООРДИНАЦИЯ И ХАРМОНИЗАЦИЯ НА ФИНАНСОВОТО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ

Чл. 16. (1) Министърът на финансите отговаря за координацията и хармонизацията на финансовото управление и контрол в организациите по чл. 2.

(2) За изпълнение на задачите по този закон министърът на финансите се подпомага от Централно хармонизиращо звено за финансово управление и контрол, което е на пряко подчинение на министъра на финансите.

(3) В Централното хармонизиращо звено за финансово управление и контрол се назначават лица, които отговарят на изискванията за съответната длъжност и имат най-малко две години стаж в областта на вътрешния контрол, вътрешния или външния одит.

Чл. 17. (1) Министърът на финансите отговаря за разработването, разпространението и актуализирането на методически насоки в областта на финансовото управление и контрол в публичния сектор в съответствие с приложимите актове на Европейския съюз и добрите практики.

(2) Методическите насоки и указания на министъра на финансите, издадени по прилагането на закона, се публикуват в информационния бюлетин и на електронната страница на Министерството на финансите.

(3) Министърът на финансите координира и подпомага професионалното обучение в областта на финансовото управление и контрол и управленската отговорност в организациите.

Чл. 18. (1) С цел актуализиране и доразвиване на методологията министърът на финансите осъществява системно наблюдение в министерствата и в общините по прилагането на изискванията на закона и издадените въз основа на него актове.

(2) Ръководителите на организациите по ал. 1 осигуряват съдействие при осъществяване на системното наблюдение.

Чл. 19. (1) Към министъра на финансите се създава консултативен съвет за финансово управление и контрол, който включва лица с подходяща квалификация и опит в областта на финансовото управление и контрол, управленската отговорност, вътрешния и външния одит и се председателства от министъра на финансите.

(2) Съставът на консултативния съвет се определя със заповед на министъра на финансите.

(3) Консултативният съвет подпомага министъра на финансите при стратегическото планиране, наблюдението и координацията на финансовото управление и контрол и управленската отговорност.

(4) Консултативният съвет изготвя и приема правила за своята работа и заседава най-малко два пъти годишно.

(5) Ръководителите на организациите по чл. 2 могат да създадат консултативен съвет за финансово управление и контрол в техните организации, който да ги подпомага във връзка с изпълнението на задълженията им по този закон.

Чл. 20. (1) Министърът на финансите изготвя годишен доклад за състоянието на финансовото управление и контрол в публичния сектор, обобщаващ информацията, получена по реда на чл. 8.

(2) Министърът на финансите до 31 май изготвя и внася в Министерския съвет консолидиран годишен доклад за вътрешния контрол в публичния сектор, който включва доклада по ал. 1 и годишния доклад за състоянието на вътрешния одит. След приемането му от Министерския съвет консолидираният доклад се представя на Народното събрание и Сметната палата.

(3) Висшият съдебен съвет до 31 май представя на Народното събрание и на Сметната палата годишния си доклад за финансовото управление и контрол и вътрешния одит.

(4) Сметната палата до 30 юни представя на Народното събрание доклада си за състоянието на финансовото управление и контрол и вътрешния одит и становища по докладите по ал. 2 и 3.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на този закон:

1. "Публични средства" са всички средства, които се събират, получават, съхраняват, разпределят и разходват от организациите от публичния сектор, включително бюджетни приходи, кредити, разходи и субсидии.

2. "Управленска отговорност" е задължението на ръководителите на организациите по чл. 2 да осъществяват всяко свое действие, спазвайки принципите за добро финансово управление, законосъобразност и прозрачност, включително да се отчитат за действията си и резултатите от тях пред тези, които са им възложили управленската отговорност.

3. "Добро финансово управление" е изискването публичните средства да се разходват и управляват икономично, ефективно и ефикасно.

4. "Разумна увереност" е задоволително ниво на увереност, което изисква разходите за вътрешен контрол да не надхвърлят очакваните ползи от него.

5. "Риск" е възможността да настъпи събитие, което ще повлияе върху постигане на целите на организацията. Рискът се измерва с неговия ефект и с вероятността от настъпването му.

6. "Измама, засягаща финансовите интереси на Европейските общности" е всяко умишлено действие или бездействие:

а) по отношение на разходи, свързано с използването или представянето на фалшиви, грешни или непълни изявления или документи, което води до злоупотреба или неправомерно теглене на средства от общия бюджет на Европейските общности или от бюджети, управлявани от или от името на Европейските общности, укриване на информация в нарушение на конкретно задължение със същия резултат; използването на такива средства за различни цели от тези, за които те първоначално са били отпуснати;

б) по отношение на приходи, свързано с използването или предоставянето на фалшиви, грешни или непълни изявления или документи, което води до неправомерно намаляване на средствата от общия бюджет на Европейските общности или бюджетите,

управлявани от или от името на Европейските общности; укриване на информация в нарушение на конкретно задължение със същия ефект; злоупотреба на правомерно получена облага със същия ефект.

7. "Нередност, засягаща финансовите интереси на Европейските общности" е всяко нарушение на общественото право в резултат на действие или бездействие от икономически оператор, което е имало или би имало за резултат нарушаването на общия бюджет на Европейските общности или на бюджетите, управлявани от тях, или посредством намаляването или загубата на приходи, в резултат на собствени ресурси, които се събират направо от името на Европейските общности, или посредством извършването на неоправдан разход.

8. "Ръководители" са лицата, управляващи организациите по чл. 2, изпълняващи ръководни функции и носещи управленска отговорност.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 2. В 6-месечен срок от влизането в сила на закона Министерският съвет приема наредбата по чл. 8, ал. 2.

§ 3. В 6-месечен срок от влизането в сила на закона министърът на финансите издава указанията за осъществяване на управленската отговорност по чл. 7, ал. 2 и методическите насоки по елементите на финансовото управление и контрол по чл. 10, ал. 3, както и указанията по чл. 13, ал. 4.

§ 4. Изпълнението на закона се възлага на министъра на финансите.

Законът е приет от 40-то Народно събрание на 24 февруари 2006 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.